

Tržišta energije članica Energetske zajednice sa Zapadnog Balkana reformisana su u različitoj meri a prednjače Crna Gora i Srbija, koje su najviše napredovale i na putu ka EU. Glavni problemi u energetske sektorima u regionu su nedovoljna implementacija pravnog nasleđa EU, jaz između usvajanja propisa i njihove primene, ali i sporovi između članica. EZ je u trenutku kada se Zapadni Balkan vratio na agendu EU predstavljanjem nove strategije proširenja objavio izveštaj “Kucanje na vrata EU kroz Energetsku zajednicu: Integracija Zapadnog Balkana u Panevropsko tržište energije” sa novim pregledom stanja u energetici zemalja regiona.

“I dok se EZ pokazala kao efikasan instrument za ubrzavanje od strane EU inspirisanih reformi energetke na Zapadnom Balkanu, između šestorke koja stremi EU postoje velike razlike”, ocenio je direktor EZ Janez Kopač predstavljajući novi izveštaj EZ.

Kopač je istakao da je za Zapadni Balkan od ključnog značaja i da ne zaostaje u tranziciji na čistiju energiju.

Kako se ističe u izveštaju, Crna Gora predvodi kada je reč o poštovanju obaveza iz Ugovora EZ dok je Srbija dobra “na rečima ali ne toliko i na delu”. Te dve zemlje prednjače u regionu i na putu ka EU.

Slede Albanija i Makedonija, obe kandidati za EU, koje su trenutno, kada je reč o reformi energetske sektora, na raskrsnici. Kosovo ima dobre rezultate u uključivanju evropskih propisa u nacionalne zakone ali treba još dosta da uradi na strukturi tržišta i kod zaštite prirodne sredine. Konačno, Bosna i Hercegovina, potencijalni kandidat za članstvo u EU, i dalje zaostaje za drugim zemljama regiona.

“Regionalna integracija između ugovornica EZ i članica EU i dalje je nerazvijena”, rekao je zamenik direktora EZ Dirk Bušle (Buschle) dodajući da je najveća kočnica integraciji regionalnog tržišta manjak napretka u normalizaciji odnosa između Srbije i Kosova.

Najveći izazovi

Glavni problemi u zemljama Zapadnog Balkana jesu nedovoljna implementacija pravnog nasleđa EU u sektoru i jaz između uvođenja propisa EU u zakonodavstvo i njihove primene u praksi. Ti problemi delom su posledica sistemskih nedostataka, poput slabosti u vladavini prava, uprave itd.

Ključni izazov ostaje jačanje nacionalnih regulatora u energetici, agencija za energetiku, konkurenciju, za državnu pomoć, koje nemaju dovoljno snage niti su dovoljno nezavisne da deluju kao efikasni i proaktivni čuvari pravnog nasleđa uvedenog u nacionalno zakonodavstvo.

I kapaciteti javne uprave su slabi, posebno u sektorima energetske efikasnosti i borbe protiv klimatskih promena, koji su i dalje među prioritetima “druge klase” na Balkanu, ocenila je

EZ.

Brojni regionalni konflikti takođe koče napredak u energetsom sektoru, posebno spor između Srbije i Kosova. Nedostatak napretka u normalizaciji odnosa Srbije i Kosova ne samo da nepovoljno deluje na trgovinu energijom u regionu, nego i predstavlja najveću prepreku regionalnoj interakciji tržišta energije na Zapadnom Balkanu.

Zbog tog spora, sporazum o konekciji potpisan između operatora transmisije Kosova i Evropske mreže operatora transmisionih sistema još nije na snazi. To je i razlog što nova linija transmisije između Albanije i Kosova ne može da bude puštena u rad.

Kako se navodi, procedura za rešavanje sporova EZ uspešna je u slučajevima bez mnogo kontroverzi, poput kašnjenja sa ugrađivanjem propisa u zakone. Međutim, sankcije predviđene Ugovorom o EZ nisu dovoljno efikasan mehanizam kada su u pitanju politička ili komercijalna pitanja. Takav slučaj su sankcije uvedene Bosni i Hercegovini koje su se pokazale kao bezuspešne.

Drugi igrači

Iako se aspiracije zemalja Zapadnog Balkana da se pridruže EU ne dovode u sumnju, EZ ukazuje da je interes drugih "igrača" u regionu, posebno Kine, Rusije i Turske, snažan, naročito kada je reč o energiji. Te zemlje, kako se navodi, u velikoj meri utiču na energetiku na Zapadnom Balkanu.

Kina je u poslednjih deset godina podržavala investicije u nove proizvodne kapacitete, uključujući u elektrane na ugalj koje su danas neprihvatljive u većini članica EU.

Istovremeno rastu turske investicije u energetske sektor regiona dok Rusija i dalje dominira tržištem gasa na način koji bi bio neprihvatljiv u Evropskoj uniji.

Integracija zemalja Zapadnog Balkana u unutrašnje tržište energije EU preko Energetske zajednice, uz sve svoje mane, ostaje najefikasnije oruđe za suprotstavljanje tim uticajima, zaključuje se u izveštaju Energetske zajednice.

Izvor: euractiv.rs